

RUBEN DONVIL

De grote oorlog op kleine schaal. De gevechten aan de Getelinie in Oost-Brabant (1914)

Leuven, Davidsfonds, 2012, 192 p.

Nu de honderdste verjaardag van het begin van de Eerste Wereldoorlog met rasse schreden nadert, neemt de interesse voor de Grote Oorlog opnieuw stelselmatig toe. Eén van de concrete gevolgen daarvan is het boek van de Leuvense historicus Ruben Donvil (°1987) over de gevechten aan de Getelinie in augustus 1914. Hij baseerde zich hiervoor op de militaire archieven van de betrokken Belgische regimenten, een aantal oorlogsdagboeken en de lokale Tiense kranten van die tijd. Het resultaat is een vlot leesbare tekst die vrij precies weergeeft op welke manier het Belgische veldleger in augustus 1914 te Oost-Brabant voor het eerst onzacht kennis maakte met de Duitse invallers. Daarbij wordt niet alleen aandacht besteed aan de grote militaire manoeuvres, maar evenzeer aan de emoties, twijfels en patriottische gevoelens van zowel de bevolking als de soldaten in het veld. Donvil slaagt er in om de pijnpunten van zowel de Belgische als Duitse oorlogshandelingen en strategische keuzes bevattelijk toe te lichten. De nauwkeurige plaatsbeschrijvingen van de gebeurtenissen (tot de straatnaam toe), het verhaal van de lokale mensen van de streek en de vlotte vertelstijl maken het boek zonder twijfel een *must-have* voor alle inwoners uit de streek met enige interesse voor de lokale geschiedenis of mensen met een algemene interesse in de Eerste Wereldoorlog. Voor mensen buiten de regio was een iets grotere en meer uitgebreide kaart van de regio misschien wel nuttig geweest.

Toch is het boek niet zonder tekortkomingen. In het eerste hoofdstuk over de aanleiding tot de Grote Oorlog ontbreekt het af en toe aan nuance, waardoor deze uiterst complexe voorgeschiedenis niet altijd correct wordt weergegeven. Dat uit zich een aantal keer in een te eenvoudige of eenzijdige voorstelling van zaken, waarbij een aantal (soms niet onbelangrijke) nuances verloren gaan. Zo wordt bijvoorbeeld gesuggereerd dat Duitsland de voornaamste en misschien zelfs enige partij was die aanstuurde op oorlog (p. 22). Die benadering overheerste indertijd de Vrede van Versailles, maar wordt intussen toch als te eenzijdig beschouwd. Ook Frankrijk stuurde maar wat graag aan op oorlog om de verliezen van 1870 opnieuw te recupereren en was heus niet enkel defensief ingesteld. Bovendien is het vreemd dat in dit eerste hoofdstuk nergens wordt vermeld dat Groot-Brittannië officieel ten oorlog trok tegen Duitsland omdat het Keizerrijk de Belgische neutraliteit geschonden had, iets wat vanuit Belgisch perspectief uiteraard niet onbelangrijk was.

Ook met betrekking tot de Balkan zijn er een aantal onnauwkeurigheden in de tekst geslopen. Het verhaal van de aanslag op kroonprins Franz-Ferdinand is bijvoorbeeld wat geromantiseerd, maar bevat hierdoor enkele feitelijke onvolmaaktheden. Zo was de Servische nationalist Gavrilo Princip niet de leider van de aanslag tegen de kroonprins, dat was zijn drie jaar oudere vriend Danilo Ilic, leider van de verzetsbeweging de Zwarte Hand. Het klopt evenmin dat Princip's kompanen "op het laatste moment hun moed niet bijeengeraapt kregen"; de auto van de kroonprins reed gewoon te snel voorbij om enige actie te ondernemen. Princip was er zelf

ook niet in geslaagd de aanslag uit te voeren wanneer het voertuig de eerste keer bij hem voorbij reed. De tweede keer zat hij evenmin “op café zijn verdriet te verdrinken” (p. 24), maar bevond hij zich enkel *in de buurt van* een soort taverne, Schiller's delicatessen. Hoewel er in de literatuur meerdere referenties zijn aan Princip die iets aan het eten of drinken was, is dit desalniettemin onjuist¹⁷.

Van groter belang is echter de situatie in de Balkan op zich. De spanningen in de regio waren immers verre van nieuw en waren integendeel al eeuwen aan de gang. De essentie hiervan blijft evenwel onvermeld. Nochtans is het voor het grotere verhaal volstrekt niet onbelangrijk dat de spanningen in Oost-Europa grotendeels voortkomen uit de machtsstrijd tussen Rusland en Oostenrijk-Hongarije over het overwicht in de regio, en dit ten koste van het Ottomaanse Rijk. Precies die spanningen verklaren nochtans waarom Rusland en Oostenrijk-Hongarije tegenover elkaar zullen komen te staan, en waarom het Ottomaanse Rijk de oorlog ingaat aan de zijde van de Centralen. Het nuanceert bovendien opnieuw de stelling dat vooral Duitsland aanstuurde op oorlog.

Natuurlijk mogen deze elementen uit het eerste hoofdstuk niet worden overschat. Het boek heeft immers niet de ambitie om de hele Eerste Wereldoorlog te kenschetsen, en mag er bijgevolg ook niet op worden afgerekend. Het eigenlijke opzet, “een zo overzichtelijk en helder mogelijke reconstructie van de feiten [in Oost-Brabant]”, wordt met verve gerealiseerd. Voor eenieder die iets te weten wil komen over de gevechten van 1914 in deze streek, is dit zonder twijfel het nieuwe referentiewerk. Toch blijkt ook hier af en toe dat de auteur worstelt met de plaats van de

gebeurtenissen in Oost-Brabant in het groter geheel van de oorlog. Hoewel hij de lezers er enerzijds (terecht) op attent maakt dat de gevechten in de regio te beperkt waren om als ‘slag’ te worden omschreven, heeft hij anderzijds wel kritiek op de beperkte aandacht die de gevechten rond Tienen vooralsnog kregen in de literatuur. Luc Vandeweyer (die Donvil trouwens zelf in zijn bibliografie vermeldt) besteedde in zijn boek over de Eerste Wereldoorlog nochtans 24 bladzijden aan de gevechten aan de Getelinie¹⁸. Dit is zeker niet weinig voor wat Donvil zelf ook omschreef als “een klein (...) hoofdstukje van de eerste oorlogsmaand van de Eerste Wereldoorlog”. Dat er verder nog weinig over de Getelinie was verschenen, hoeft overigens niet te verbazen. De Belgische literatuur over de Eerste Wereldoorlog blinkt immers in het algemeen uit in afwezigheid, en het verhaal over de gevechten aan de Gete was daarin geen uitzondering. Een goede en recente monografie over het Nationaal Hulp- en Voedingscomité, dat gedurende de hele oorlog instond voor de voedselbevoorrading van miljoenen Belgen, is bijvoorbeeld onbestaande. Donvil is er alvast in geslaagd om een van deze leemten op te vullen. Men kan alleen hopen dat zijn initiatief de volgende jaren nog heel wat navolging krijgt...

Niels Matheve